

УДК 340.14

Світлана Юріївна ОБРУСНА,

доктор юридичних наук, доцент,

професор кафедри управління у сфері цивільного захисту

Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9354-9235>

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЕЛЕКТРОННИЙ СУД»

Електронний суд є порівняно новим явищем в Україні, що виникло і розвивається як частина загальноновизнаної в сучасному інформаційному суспільстві моделі електронного врядування, покликаної надавати швидкі і якісні державні послуги населенню. Але без належного теоретичного обґрунтування практичне впровадження як електронного уряду, так і електронного суду, може бути недостатньо ефективним.

Проблемам електронного судочинства, як окремого напрямку електронного врядування, у вітчизняній юридичній науці на рівні наукових публікацій приділяють увагу М. Кравчик, Н. Кушакова-Костицька, А. Коршун, І. Камінська, Н. Логінова, І. Каланча, Л. Сердюк, М. Бондаренко, С. Пограничний, В. Білоус, О. Фонова, А. Паскар, І. Ізарова, О. Головченко, Р. Кирилюк, І. Боголюбський, О. Присяжнюк, О. Євсєєв, І. Булгакова та інші. Перший досвід та перспективи подальшого впровадження електронного суду узагальнено у монографії О. Бринцева. З'являються дослідження, у яких аналізуються окремі процесуальні аспекти електронного судочинства, зокрема електронні засоби доказування у цивільному судочинстві розглянуто А. Каламайком.

Питання запровадження електронного судочинства останнім часом досить часто висвітлюються у засобах масової інформації, веб-сайтах судів тощо. Разом із тим низка теоретичних питань, що стосуються функціонування електронного суду, залишаються відкритими. Це перш за все саме поняття «електронний суд», яке поки що не отримало як правового визначення у вітчизняному законодавстві, так і неоднозначно тлумачиться у правовій науці.

Нині в наукових колах окрім поняття «електронний суд» вживаються «електронне судочинство», «електронне правосуддя», що розглядаються вченими із семантичного та функціонального підходів як однорядові явища. З таких позицій вказані поняття розуміються і нами. Як вважають науковці, зокрема А. Коршун, про електронне правосуддя варто говорити не лише як про частину поняття «правосуддя», а як і про один із способів його реалізації [1, с. 22].

Варто погодитись із думкою А. Коршуна про те, що потрібно розмежовувати поняття «електронний суд» і «інформатизація судів» [1, с. 23]. Останнє означає, що суди використовують у своїй діяльності комп'ютерну техніку як підручний засіб, а не процесуальний інструмент. На думку Н. Федосєєвої та М. Чайковської, об'єднання судів в єдину комп'ютерну мережу, наявність Єдиного реєстру судових рішень, наявність веб-сайтів судів – це теж не електронне правосуддя [2, с. 2].

Як стверджує А. Коршун, інформаційні нововведення, що стосуються способів спілкування осіб, учасників процесу, розміщення судових актів у мережі Інтернет, забезпечення інформацією про рух справ тощо також не варто вважати чітким визначенням електронного правосуддя [2, с. 23]. Вважаємо, що не можна повністю погодитися із такими підходами, оскільки мова йде все таки про елементи електронного правосуддя у розумінні його у широкому значенні.

Н. Телешина електронне правосуддя визначає як спосіб здійснення правосуддя, що базується на використанні інформаційних технологій [3, с. 45]. Тобто акцентується увага на судовому процесі, а отже розумінні електронного правосуддя у вузькому значенні.

Як свідчить аналіз наукових праць, немає єдиних підходів до розуміння змісту вказаного поняття. Погоджуємося із думкою С. Романенкової, яка вважає, що поняття «електронне правосуддя» варто розглядати у широкому та вузькому значенні [4, с. 26]. У вузькому значенні електронний суд – це можливість суду та інших учасників судового процесу здійснювати передбачені нормативно-правовими актами дії, що безпосередньо впливають на початок та хід судового процесу. У широкому значенні нормативно-правове забезпечення, організація роботи сукупності різних автоматизованих інформаційних систем – сервісів, що забезпечують доступ до правосуддя та його здійснення. Відповідні формулювання потребують нормативно-правового

закріплення, оскільки вони спрямовані, перш за все, на забезпечення ефективного, своєчасного, економічно вигідного інформування учасників судового процесу, яке дозволить оптимально реалізувати надані їм права на доступ до правосуддя та захист своїх прав у суді; більш широку взаємодію між судами і суспільством.

Список бібліографічних посилань

1. Коршун А. Розвиток в Україні електронного правосуддя в контексті взаємодії суду та інститутів громадянського суспільства: теоретико-правова характеристика. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2017. № 5. С. 20–24. URL: <http://www.jurnaluljuristic.in.ua/archive/2017/5/4.pdf> (дата звернення: 22.03.2019).
2. Федосеева Н. Н., Чайковская М. А. Электронное правосудие в России и в мире. *Администратор суда*. 2011. № 3. URL: <https://center-bereg.ru/h652.html> (дата звернення: 22.03.2019).
3. Телешина Н. Н. Реализация электронного правосудия в России (на примере Арбитражного суда Владимирской области). *Арбитражный и гражданский процесс*. 2014. № 6. С. 44–50. URL: <http://vladimir.arbitr.ru/files/pdf/arbgrproc.pdf> (дата звернення: 22.03.2019).
4. Романенкова С. В. Понятие электронного правосудия, его генезис и внедрение в правоприменительную практику зарубежных стран. *Арбитражный и гражданский процесс*. 2013. № 4. URL: <https://center-bereg.ru/h227.html> (дата звернення: 22.03.2019).

Одержано 25.03.2019

УДК 340.0:343.82(477)

Андрій Олександрович ОСАУЛЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри теорії держави та права

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3125-1892>

ОРГАНИ І УСТАНОВИ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ ЯК СУБ'ЄКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Органи і установи виконання покарань є державними і тому, відповідно до ст. 3 Конституції України [1], зміст і спрямованість їх діяльності визначаються правами і свободами людини, а загальною метою і обов'язком їх є утвердження і забезпечення прав і свобод людини.

Під час виконання покарань реалізуються правообмеження засуджених, а діяльність цих органів і установ спрямована на досягнення мети покарання таким чином, щоб ці правообмеження носили виключно законний характер.

Органи і установи виконання покарань мають конкретні цілі і завдання, які впливають з їх соціального призначення та місця, яке вони займають у системі правоохоронних органів. Тому діяльність, яку здійснюють ці органи і установи є специфічним видом правоохоронної діяльності, яку більшість дослідників називають кримінально-виконавчою діяльністю.

На підставі аналізу сутності та змісту кримінально-виконавчої діяльності, використовуючи загальнотеоретичні напрацювання С. Гусарева та О. Тихомирова [2, с. 27–31], ми можемо назвати наступні ознаки кримінально-виконавчої діяльності, як різновиду правоохоронної діяльності:

- здійснюється у сфері кримінально-виконавчого права та деяких інших галузей права;
- здійснюється переважно юристами;
- спрямовується на організацію діяльності персоналу кримінально-виконавчої системи та засуджених;
- її метою є упорядкування правових відносин, які виникають при виконанні та відбукванні кримінальних покарань;
- чітко регламентована нормами права.

Для подальшої характеристики кримінально-виконавчої діяльності як специфічного різновиду правоохоронної діяльності нами будуть використовуватись теоретичні напрацювання С. Гусарева та В. Карташова, які, на нашу думку, найбільш повно та ґрунтовно заклали теоретичні основи правової діяльності взагалі. При цьому варто наголосити, що відправною точкою дослідження кримінально-виконавчої діяльності є п.14 ст.92 Конституції України, в якій зазначено, що виключно законами України визначаються організація і діяльність органів і установ